

עת"א 8811/12/23 - שמעון והבה (אסיר) נגד שרות בתי הסוהר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 8811-12-23 והבה(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח' תיק חיצוני:

בפני עותרים נגד משיבים	כבוד השופט דרור ארד-אילון	שמעון והבה (אסיר)
		1. שרות בתי הסוהר
		2. מדינת ישראל

פסק דין

1. העותר נושא במאסר עולם ונושא במאסרו זה (שהוא מאסרו השני) מזה כ-17 שנים. בעתירתו הוא מלין על מספר החלטות הנוגעות בתנאי הכליאה, בזיקה לכך שחשבונו המנוהל בידי המשיב ("חשבון הקנטינה") מעוקל, לטענתו, מאז שנת 2021.

פסק דין זה ניתן בהמשך להחלטות בית המשפט בדיונים, שהתקיימו בימים 31.1.24 ו-13.3.24.

2. בראש הדברים טוען העותר - ויש בטענתו ממש - שלא מקבל דיווח על סיומו של העיקול ועל הטלתו מחדש. לגוף הדברים, לטענת העותר, בשל העיקול אין ביכולתו לרכוש מוצרים בקנטינה, ולכן הוא מבקש להתיר לו לקבל בביקורים שורה של מוצרים, ובהם נעליים וכפכפים (שהכנסתם הותרה, לטענתו, ב-2022), משחת שיניים, דיאודורנט ספיד סטיק, בושם, אפטרשייב, שמפו וסבון גוף, משקפי ראייה לפי המלצה קיימת של אופטומטריסט, קרם פנים, קרם ידיים, שעון יד, מנורת קריאה, וכן כדורי ויאגרה או ויסאליס (להתיחדויות), אשר הומלצו על ידי הרופא.

3. עיקר כתב התשובה שהוגש ביום 13.12.23, מבוסס על הטענה, שעובר להגשת העתירה ביום 6.12.23 לא היה עיקול על חשבונו של העותר (וכי כך היה גם בעתירה קודמת כשנה קודם לכן), ועל כן לא היתה מניעה להפקיד כספים בחשבון ולרכוש בקנטינה את כל הדרוש לו, בהתאם לפקודת נציבות 04.33.00, אשר קובעת בנספח א' מהו הציוד המותר להחזקה. את טענתו תמך המשיב במסמכי גזברות ובראיונות עם העותר מדצמבר 2022 ומנובמבר 2023, שבהם נאמר לו, שחשבונו אינו מעוקל.

4. בדיון, שהתקיים ביום 31.1.24, שב המשיב על הודעתו, שאין עיקול בחשבון, שהעיקול האחרון הוטל ביום 19.5.22, ושמאז העותר מקבל הפקדות ורוכש בקנטינה. לאור טענת העותר, שחשבונו מעוקל, ניתנה למשיב אפשרות לבדוק את העניין בשנית. ביום 21.2.24 הודיע המשיב, שהעיקול הקודם הסתיים ביום 19.8.22, ושעיקול חדש הוטל ביום 1.1.24, כחודש לפני הדיון בבית המשפט. כך, אף שהודעת המשיב בבית המשפט

התבררה כלא נכונה (שכן ביום הדיון החשבון היה מעוקל), חשבון העותר לא היה מעוקל במשך כשנה וארבעה חודשים עובר להגשת העתירה, והיה בידו לבצע את הרכישות, שבגינן הגיש את העתירה.

5. על יסוד הודעת המשיב בדיון, שחשבון העותר אינו מעוקל, הפקידה משפחתו לחשבון 520 ₪ לתשלום עבור טיפול שיניים. אולם, כאמור, החשבון היה מעוקל, והכסף שהופקד מומש לטובת העיקול.

6. ביני לביני הגיש המשיב הודעה מעודכנת, ולפיה בעניין פרטי הציוד המבוקשים, לא מוצה הליך מנהלי; בעניין הנעליים והכפכפים - הבקשה נדחתה בתקופה, שבה לא היה עיקול ולא היה צורך בהכנסה מן החוץ; בעניין הוויאגרה - מדובר בטיפול שנרכש על ידי העותר (אם כי לא הובהר אם יותר לו להכניסו מן החוץ); לעניין המשקפיים - קבוע לו תור לבדיקת עיניים חדשה בפני אופטומטריסט, ועל פי המלצתו תותר הכנסת זוג משקפיים העומד בהוראות המשיב.

7. בדיון, שהתקיים ביום 13.3.24, טען העותר, שבמשך 3 שנים לא קיבל כל הודעה על עיקול או הסרתו. לא הוצג תיעוד הסותר את דבריו. בסוף הדיון התקבלה החלטה מפורטת, שהתייחסה לסוגיות שבמחלוקת.

8. ביום 14.4.24 הודיע המשיב, שהעיקול פקע ביום 1.4.24 ועובר להודעתו חשבון העותר אינו מעוקל, אם כי יש להניח, שיוטל על החשבון עיקול חדש. העותר שובץ לתעסוקה, ומתחילת מאי 2024 אמור לקבל גמול תעסוקה, ש-80% מתוכו מוגנים מפני עיקול, ויכלו לשמש את העותר. אשר לרופא השיניים, את עיקר הסכום יכולה המשפחה לשלם במישרין, למעט סך של 175 ₪, שלפי הוראת רע"נ שיניים, על העותר לשלם מחשבנו.

בתגובת העותר הוא מסר, שלא מתירים לו להכניס ויאגרה באמצעות המשפחה, שלא מתירים לו לרכוש נעליים, ושלא ניתנה החלטה אשר למוצרים בסיסיים.

9. בטרם אדרש לטענות העותר, ראוי להבהיר את גדרי סמכותו של בית משפט זה בטענות בעניין עיקול על חשבון אסיר. לפי ההלכה הפסוקה, אין לבית משפט זה סמכות להידרש לטענות נגד המרכז בכל הקשור לעיקול חשבון אסיר שהוטל על ידו, ובכלל זה להוצאת צו העיקול ולהגנות מפניו (רע"ב 898/20 שיר נ' שב"ס (2020); עת"א (מרכז) 64008-03-23 קורליאונה נ' שב"ס (2023) והאסמכתאות שם); עת"א (חיפה) 61772-11-21 דמקינר נ' שב"ס (2022); עת"א (ב"ש) 17260-08-21 שמואל אטיאס נ' שרות בתי הסוהר (2022)).

טענות בהיבט החיובי-כספי (בעניין מצג המשיב שאין עיקול על החשבון) הן בעלות אופי של תביעה כספית, שעותר אסיר אינה האכסניה המתאימה לבירורן (רע"ב 1602/09 עלאונה נ' שב"ס (2019); עת"א (חיפה) 6692-10-16 חליל נ' שב"ס (2016); עת"א (מרכז) 51298-03-15 יום טוב נ' שב"ס (2015); עת"א (מרכז) עת"א 52333-12-23 גוסב פסקה 14 והאסמכתאות שם).

מנגד, חובת המשיב לפעול על פי פקודות הנציבות והנהלים העוסקים בעיקול חשבון ובמסירת הודעות לאסיר נתונה לביקורת שיפוטית בגדרי עתירת אסיר.

10. בראש הדברים יש לבחון את הטענות בעניין אי מסירת הודעות על העיקול ופקיעתו.

א. חובת המשיב להודיע לאסיר על עיקול שהוטל על חשבנו קבועה בסעיף 4.4.4 לנוהל שב"ס 07-2021, שעניינו "עיקול כספי אסיר בגין חוב מטעם לשכת ההוצאה לפועל", אשר מורה לקצין אסירים להודיע זאת לפי הודעה שקיבל מהגזברות (המקבלת את ההודעה מהמעקל). אולם הנוהל אינו כולל פירוט של חובת ההודעה לא מבחינת תוכן ההודעה ולא מבחינת מועד ביצועה.

ב. בשל חובת הנאמנות של המשיב בניהול חשבונו של אסיר (עת"א (מרכז) 52722-04-22 לוינ' נ' שב"ס (2022); עת"א (מרכז) 29953-01-24 טאהה נ' שב"ס (החלטה 20.3.24); עת"א 52333-12-23 גוסב נ' שב"ס (8.4.24)), ובשל כך שאין בידי אסיר (שלא כמו חייב שאינו במשמורת) כל דרך לקבל מידע על עיקול חשבונו, יש לדרוש הקפדה במילוי חובת ההודעה האמורה. על כן, הודעה המשיב לאסיר צריכה לכלול העתק של צו העיקול וכל מסמך שנלווה אליו, ולמצער פירוט זהות הגורם המעקל וכל מידע קיים על פירוט החוב ומקורו, וכן תאריך פקיעת העיקול.

את ההודעה על המשיב למסור לאסיר במהירות האפשרית, ובאופן שיותיר לו לפחות 24 שעות בימי עבודה לפני מימוש העיקול (קרי העברת הכספים לידי הגורם המעקל), שבהן יוכל להגיש לגורם המעקל התנגדות לעיקול ולמימושו. מסירת ההודעה כאמור צריכה להיות מתועדת במערכת המשיב.

ג. כמו כן, חייב המשיב להודיע לעותר בהקדם על כל מימוש במסגרת העיקול, קרי על העברת כספים לידי הגורם המעקל, תוך פירוט מועד המימוש וסכומו, ואפשר גם פירוט היתרה שנותרה בחשבון האסיר. הודעה זו יש להעביר לעותר סמוך ככל האפשר לביצוע המימוש.

ד. מסירת ההודעות צריכה להיות מתועדת, ושמורה בידי המשיב.

11. על יסוד דברים אלה, אדרש לסעדים המבוקשים על ידי העותר.

א. במקרה שלפנינו אין חולק שנפלה שגגה בהודעה, שנמסרה בדיון ביום 31.1.24, ושהעותר, שהסתמך על ההודעה, הפקיד 520 ₪ לטובת טיפול שיניים, שעוקלו ומומשו. עניין זה (טיפול השיניים וההפקדה) לא עלו בכתב העתירה אלא רק במהלכה. לגופה של מחלוקת, מדובר בעילה כספית, אשר כאמור, עתירה מנהלית אינה אכסניה מתאימה לביטור.

המשיב אישר, שאין מניעה שהמשפחה תשלם במישרין לרופא השיניים. נותר תשלום לשב"ס בסך 175 ₪ עבור "זמן כסא". לאור העובדה שמשפחת העותר הפקידה את התשלום המלא על יסוד מצג שגוי ועקב כך הסכום עוקל, **יעמיד המשיב את המרפאה לצורך טיפול השיניים, קרי "זמן כסא", בלי תלות בתשלום מראש, והחוב בגין כך יפרע על ידי העותר מחשבונו או על ידי המשפחה.**

אם בעת החיוב יהיה עיקול על חשבון העותר, תוכל המשפחה לשלם עבור "זמן כסא" במישרין (כמו התשלום לרופא). מדובר בטיפול רפואי הדרוש לעותר, אשר משפחתו נכונה לשלם עבורו, ודרך התשלום אינה אלא עניין מנהלי בר פתרון. תשלום כזה יכול להיעשות בין בהמחאה לפקודת המשיב בעת ביקור, ובין בהעברה לחשבון המשיב (על פי פרטים, שימסור המשיב), לפי בחירת המשיב.

ב. רכישת כדורי ויאגרה מותרת לעותר, וגם כאן הקושי הוא דרך התשלום. מדובר בעניין רפואי, שיש לו זיקה לזכות התייחדות, שאף שהיא בגדר 'טובת הנאה', נקבע כי היא "זכות יסוד טבעית ואנושית" (בג"צ 114/86 וייל נ' שב"ס (1987)), הן מנקודת מבטו של העותר, והן מנקודת מבטה של רעייתו. על כן, ככל שבעת התייחדות יהיה עיקול על חשבון העותר, ואם לא יהיה ניתן משיקולי בטחון להכניס כדורי ויאגרה כפוף לבדיקתם בביקור עצמו, יתיר העותר לבת הזוג להעביר את הכספים לרכישתם בדרך שייקבע, וזאת עד 3 ימים לפני מועד התייחדות.

ג. הצורך בנעליים ובכפכפים אינו במחלוקת. על כן, ככל שבמועד שיבקש העותר לבצע את הרכישה יהיה עיקול על חשבונו, יותר לו להכניס נעליים וכפכפים מן החוץ, בהתאם לכללי המשיב ולבדיקה בטחונות מוקדמת, וזאת עד ליום

15.5.24.

ד. משקפי ראייה - לפי הודעת העותר, בבדיקה נמצא, שראייתו טובה, ועל כן הסעד התייתר.

ה. מוצרי היגינה וחפצים שונים. נושא זה לא עמד במרכז העתירה, בעיקר בשל כך, שהתברר שעובר להגשת העתירה ידע העותר מזה זמן, שאין עיקול על חשבונו (כפי שהוכח מהראיונות עמו), וכן בשל כך, שהעותר לא הגיש בקשה מנהלית להכניס את הציוד האמור לפני כן. די בכך כדי שלא להידרש לעניין זה במסגרת העתירה, וכל זכויותיו של העותר שמורות לו.

בכפוף לאמור לעיל, העתירה הגיעה לסיומה.

ניתן היום, כ"ז ניסן תשפ"ד, 05 מאי 2024, בהעדר הצדדים.